

Zarota proti članom indijske vlade razkrita

**Morilec Gandhija imenoval pomočnike.
Tajnik zarotniške organizacije aretiran.
Novi izgredi izbruhnili**

New Delhi, Indija, 2. feb.—Zarota proti življenju premijer-ja Jawaharlala Nehruja in drugim članom indijske vlade je bila razkrita. Sardar Patel, no-
ranji minister, je dejal, da so zarotniki nameravali umoriti njega, premijerja in prosvetnega ministra Abdula Azada.

"Dobili smo evidenco, da so nas skušali likvidirati člani zarotniške grupe, ker smo po njihovem mnenju dali preveč koncesij Pakistanu in muslimanom na splošno," je rekel Patel.

Nathuram Vinayak Godse, ki je ustrelil Mohandasa K. Gandhija, je član militantne hinduistične organizacije Mahasabhe, ki hoče pretvoriti Indijo v ortodoksn hinduizem in vzdržati sistem kast, proti kateremu se je Gandhi boril. Ta organizacija podžiga izgrede in sovražno propagando proti muslimanom. G. V. Deshpande, tajnik te organizacije, je bil aretiran.

Patel ni hotel izjaviti, ali je bil umor Gandhija povezan z zaroto. Dejal je, da zadeva pred sodiščem in vsled tega je ne more komentirati. Napovedal je, da besta vlada in policija združili zaroto.

Listi v New Delhiju poročajo, da je Godse imenoval pomočnike v tem in drugih indijskih mestih. Zarotniški krogi so v Bombaju, Punjabu in Bengalu. Člani teh so odgovorni za bombo, ki je eksplodirala v bližini Gandhija nekaj dni pred umorom.

Nehru se je jokal, ko je položil šop cvetlic na prostor poleg pepela Gandhija. "Oče, tu so cvetlice," je dejal. "Danes

Jugoslavija zahteva izročitev vojakov

Kairo, Egipt, 2. feb.—Zunanji urad je naznanil, da Jugoslavija zahteva izročitev šestih jugoslovanskih vojakov, ki so v službi britske armade v coni Sueskega prekopa. Postaviti jih hoče pred sodišče kot vojne zločince. V britski armadi je okrog 600 vojakov bivše jugoslovanske armade. Egiptska vlada zahteva evakuacijo bivših jugoslovanskih in poljskih vojakov, ki so v britski armadi.

JEKLARKE DRUŽBE SO LANI IMELE BOGATO ŽETEV; NOVIH PLAVŽEV NI

New York. — (FP) — Mogocna jeklarska korporacija U. S. Steel je lani imela bogato žetev. Njeni profiti so znašali \$126,704,272. Bili so največji od leta 1929 in mnogo večji nego leta 1946, ko so znašali \$88,622,475.

Zadevne številke o dobičkih te jeklarske družbe je razkril predsednik njenega izvršnega odbora Irving Olds na direktorski seji pretekli teden. Lastniki navadnih delnic so dobili \$11.66 od vsake delnice, dočim so v prejšnjem letu dobili po \$7.29 od delnice. Kljub tem ogromnim dobičkom, družba ne namerava znižati cene jekla.

Bogato žetev so imele tudi druge jeklarske družbe. Na primer korporacija Republic Steel in družba Jones & Laughlin Steel sta tudi razrezali veliko potico dobičkov. Prva je skoraj podvojila profite, kajti njeni lansk dobički so znašali \$31,018,409, dočim so njeni profiti leta 1946 znašali \$16,033,466. Lanski profiti korporacije Jones & Laughlin pa so poskočili za več ko 100 odstotkov, z \$10,854,

084 leta 1946 na \$22,383,591 leta 1947.

To so astronomske številke dobičkov treh največjih jeklarskih kolosov, ki žanjejo masne dobičke na račun inflacije, draginje in javnosti. Skupni dobički teh družb so namreč znašali le nekaj manj ko 200 milijonov dolarjev.

Znano je, da so lani jeklarske družbe širile propagando o razširjenju jeklarskih tovarn. Uradniki jeklarske unije CIO so podali izjavo, da je ta propaganda brez vsake podlage. Kapaciteta produkcije jekla se v resnici ni zvišala. Jeklarski magnati so trdili, da se bo produkcija jekla leta 1947 zvišala za tri milijone ton.

Otis Brubaker, raziskovalni direktor CIO, je ugotovil, da ni so lani jeklarske družbe zgradile niti enega novega plavža. "Ako se je produkcija res povečala, tedaj je pač čudno, kako je bilo to mogoče doseči z enakim številom plavžev," je rekel Brubaker. "To se bi v glavnem lahko doseglo edino z graditvijo dodatnih plavžev, ne pa z igranjem s številkami in statistiko."

Irak preklical sklenjeno pogodbo

**Težak udarec
Veliki Britaniji**

London, 2. feb.—Ker je vlada Iraka preklicala sklenjeno pogodbo z Veliko Britanijo, je to težak udarec slednji. Položaj Velike Britanije na Bliznjem in Srednjem vzhodu je omajan.

Pogodba je bila sklenjena in podpisana v Londonu 15. januarja. Zunanji minister Ernest Bevin je takrat dejal, da je važen dogodek in da bo Velika Britanija podpisala pogodbe tudi z drugimi državami na Srednjem vzhodu.

Podpis pogodbe je izzval silno ogorčenje v Iraku. Zunanji minister Salil Jabr, ki jo je podpisal, je moral resignirati po povratku domov iz Londona. Regent Emir Abdull ilah se je moral podati volji ljudstva in preklicati pogodbo.

Velika Britanija je zavzela stališče, da še ni vse izgubljeno. Ona meni, da je čas na njeni strani. Preklic pogodbe je povzročil veselje v Moskvi.

Odmevi preklica pogodbe se čutijo v vseh deželah Srednjega vzhoda. Prizadevanja Velike Britanije za doseg sporazuma z Egiptom in Transjordanijo se bodo najbrže izjalovila. Predsednik transjordanske vlade je sedaj v Londonu, kjer so v teku diskuzije glede revizije pogodbe, ki je bila sklenjena med Veliko Britanijo in Transjordanijo v marcu leta 1946.

Protivladne demon- stracije v Egiptu

Aleksandrija, Egipt, 2. feb.—Dijaki z univerze Farouk so demonstrirali proti vladi v tem mestu in v prilog komunistom, poročila policija. Poročilo dostavlja, da je bilo 38 dijakov aretiranih.

konstrukcijo pokrajini, ki so bile opustošene v vojni. Za ekspanzijo narodne ekonomije bo v tem letu potrošeni 39 odstotkov od skupnega proračuna. Za vzgojo, zdravstvo in socialno zaščito bo potrošeni 30 odstotkov, šest odstotkov več nego leta 1940. Administracijski stroški bodo znašali tri odstotke od vsote proračuna.

Domače vesti

Novi grobovi v Minnesoti

Chisholm, Minn.—Dne 29. jan. je umrl John Svajgar, star 78 let, doma iz Črnomlja, Dolenjsko, v Ameriki od 1906, ves čas v tej naselbini. Tukaj zapuša ženo, pet hčera in tri sinove, vsi poročeni.

Ely, Minn.—Dne 19. jan. so našli mrtvega Florjana Belehara. Bil je bežar in vdovec, doma iz vasi Lahovec pri Cerkljah, Gorenjsko, star 64 let, v Ameriki 35 let, ves čas na Elyju ter član društva 20 SNPJ, kakor tudi ABZ in KSKJ. Zapuša sina in štiri hčere. V rudniku Pioneer so med vozilki našli strtega Johna Mavrina. Kako je prišlo do nesreče, ni znano. Doma je bil iz Loke pri Črnomlju, star 64 let, v Ameriki od 1910. Zapuša ženo in tri hčere. Član je bil društva 20 SNPJ in ABZ.—Dne 22. jan. je umrl znani gostilničar Anton Klun, doma iz vasi Jurjovce pri Ribnici, star 57 let, v Ameriki 35 let, član KSKJ in Moosa.—Po par mesecih bolezni je umrla vdova Mary Močnik, rojena Bugar, doma iz Praprotnice, Polje, Gorenjsko, stara 75 let, v Ameriki čez 45 let, ves čas na Elyju, članica društva 108 SNPJ in SZZ. Po prvem možu Lavernu zapuša dva sinova in hčer, po drugem pa hčer, vsi poročeni.

V bolnišnici

Fairport Harbor, O. — Mary Zalar iz Painsville, članica društva 355 SNPJ, se je 28. jan. morala naglo podati v bolnišnico v svrhu operacije. Nahaja se v bolnišnici Lakeside v Clevelandu. Članstvo ji želi hitrega okrevanja.

Iz Clevelanda

Cleveland. — V bolnišnici je umrla Rose Jerše, rojena Koritnik, stara 58 let, doma iz Loke, Spodnje Stajersko, v Ameriki 36 let, članica SDZ in SZZ. Tukaj zapuša moža Louisa, dva sinova, dve poročeni hčeri (eno v Los Angelesu, Cal.), v starem kraju pa sestro in tri brate.—V bolnišnici St. Alexis se nahaja Magdalena Anžlovar, žena znane trgovca z modnim blagom.—Pri družini Wilbert in Ana Petrich v Jeffersonu, O., so se oglasile rojenice in pustile hčerko.—Dr. Leonard J. Janchar, sin družine Frank Janchar, je stotkov odpuščen iz armade, v kateri je služil dve leti. Zda bo nadaljeval svoje kirurške študije kot pomožni zdravnik k-

Rusija poslala protest Ameriki

**Ameriški bombniki
krožijo nad
ruskimi parniki**

London, 2. feb.—Radio Moskva poroča, da je Sovjetska unija naslovila nov protest Ameriki, ker ameriški bombniki in letelce trdnjave krožijo nad ruskimi parniki in japonskih vodah. Protestna nota poudarja, da je to kršenje svobode plovbe.

Bombniki in letelce trdnjave se spuščajo nizko, ko opazijo ruske parnike na Japonskem in Rumenem morju. Radijsko poročilo pravi, da je ruski zunanji minister Molotov poslal protestno noto Walterju B. Smithu, amerškemu poslaniku v Moskvi, zadnji petek z zahtevo, naj ameriška vlada izda potrebne instrukcije letalcem.

Kroženje ameriških bombnikov nad ruskimi parniki vzne-
mirja potnike in člane posadk. Nota pravi, da je kroženje poskus ameriških oblasti, da dobe kontrolo nad plovo na Japonskem in Rumenem morju.

Washington, D. C., 2. feb.—Uradnik državnega departmeta je dejal, da ameriška vlada ne bo komentirala ruskih obdolžitve, dokler ji ne bo formalna protestna nota dostavljena.

Državni rudniški nadzornik obtožen

Benton, Ill., 2. feb.—Okrajna veleporota je obtožila Elmerja Edmondsa, državnega rudniškega nadzornika, zlorabe oblasti. Akcija je sledila pritožbi članov varnostnega odbora rudarske unije.

rurgije v bolnišnici St. Thomas v Akronu, O. Medicino je dovršil v vseučilišču Western Reserve, potem pa napravil eno leto kot pripravnik v bolnišnici St. Vincent v Clevelandu, nakar je nastopil službo v Splošni bolnišnici v Cincinnatiju.—Poročila sta se Theresa Vrček iz Maple Heightsa in John Gorjup od istotam.

Išče sorodnike

Ivan Glavan iz Borovnice št. 90 pri Ljubljani bi rad izvedel za svojega sorodnika Javžez Glavana, čijega zadnji naslov je bil: Leadville, Colo. Želi, da mu piše.

Produkcija premoga pod francosko kontrolo

**Reprezentanti Amerike in Velike Britanije se
spoznameli. Obdolžitve ruskih in
nemških uradnikov zanikane**

Zenova, Švica, 2. feb.—Reprezentanti Amerike in Velike Britanije so se spoznameli glede načrta, da pride vsa produkcija premoga v Posarju pod kontrolo francoske vlade. Sporazum bo vplival na distribucijo premoga, najvažnejšega materiala, v Evropi. Razpečeval se bo na isti način kot se sedaj premog iz Porurja, nemške province, ki je v britski okupacijski coni. Francija dobiva sedaj neznatne količine premoga iz Porurja.

Sporazum bo stopil v veljavo 1. aprila. Zadevno naznanilo je objavil odbor za premog ekonomske komisije za Evropo. Člani komisije odločajo o produkciji in razdelitvi blaga, ki

prihaja v evropske države iz Amerike.

Tajnik ekonomske komisije je Gunnar Myrdal. On je dejal, da je v imenu ameriške vlade sporazum podpisal Paul R. Porter. Na podlagi sporazuma bo francoska ekonomija tesno povezana s Posarjem. Francija bo krila nakupe s franki, ne z dolarji, kot jih je doslej. Odločitev glede distribucije drugih produktov bo padla na konferenci reprezentantov Velike Britanije, Amerike in Francije v Berlinu.

Francoska vlada je izrazila zadovoljstvo z dosego sporazuma. Prihranila bo dolarje in deležena bo koristi od porasti produkcije premoga v Posarju.

Bomba eksplodirala v Jeruzalemu

**Razdejala je urade
angleškega lista**

Jerusalem, Palestina, 2. feb.—Bomba je eksplodirala v poslopu, v katerem so bili uradi angleškega lista Palestine Post. Dve osebi sta bili ubiti in najmanj dvanajst ranjenih. Eksplozija je sledil požar, ki je uničil poslopie.

V uradih je bilo, ko je bomba eksplodirala, 30 oseb, med temi John Donovan, reporter National Broadcasting Co., ki se je rešil. On je rešil dve drugi osebi iz gorečega poslopie.

Zidje so prej vrgli bombe na dve arabski hiši v Jeruzalemu, čjer so se skrivali arabski ostro-
telci. Bomba je eksplodirala v židovski hiši v kraju med Tel Avivom in Jafu.

Britska bojna ladja je pre-
stregla parnik, na katerem je bilo 280 židovskih beguncev, ki a skušali priti v Palestino brez
potnih listov. Vsi so bili depor-
tirani na otok Ciper, kjer so
taborišča židovskih beguncev.

Proti diskuzijam o pomoči Evropi

Pariz, 2. feb.—Francoska de-
lavška federacija je naznanila,
da je pozvala Svetovno federa-
cijo strokovnih uni, naj prepo-
ve diskuzije o Marshallovem
načrtu glede ameriške pomoči
zapadni Evropi, ko se bodo člani
eksekutivnega odbora slednje
federacije sestali na seji v Pa-
rizu. Za diskuzije o načrtu so
se izrekli reprezentanti ameri-
ških in britskih delavcev.

ROGGE TRDI, DA AMERIŠKE OBLASTI PODPIRAJO NACISTIČNE KARTELE

New York. — (FP) — "Naci-
sm se cvete v ameriški zased-
beni coni Nemčije, kjer ameri-
ške vojaške oblasti protektirajo
vojne zločince in glavne podpor-
nike Hitlerja," je izjavil John
Rogge, bivši pomožni justični
tajnik.

V izjavi, ki jo je podpisalo 34
prominentnih Američanov, je
tjale rečeno, da velike ameriške
korporacije obnavljajo in utrju-
jejo vezi z nemškimi industrija-
mi in močnimi karteli. Rogge
je ponovil obdolžitve ameriških
oblasti v Nemčiji pred časniki-
karji. Navzoča sta bila tudi
Abraham L. Pomerantz, bivši
pomožni tožilec na obranavi
proti nacističnim vojnim zločin-
cem v Nuerenbergu, in James
S. Martin, bivši načelnik ameri-
ške misije za odpravo nemških
kartelov. Oba sta podprla Rog-
geja.

Rogge je obdolžil Trumanovo
administracijo, da je zavrgla
potsdamski dogovor, ki je dolo-
čal, da se v Nemčiji uvedejo de-
mokratična načela, da se razbi-
jejo karteli in da se zatre naci-
stično in militaristično gibanje.

"S koncentracijo in obnovitvi
jo nemških težkih industrij bo-

mo povzročiti, da pridejo na po-
vršje tiste sile, ki so omogočile
Hitlerju, da je poglaval svet v
vojno," je dejal Rogge v svoji
izjavi.

V potsdamskem dogovoru je
rečeno, da se mora 1.500 tovarn
v zapadni Nemčiji uničiti ali pa
spremeniti v tovarne za produk-
cijo civilnih potrebščin. Dosej
je bilo le 24 teh tovarn uničenih,
ker so izdelovali vojni material.

Zavezniško vojno sodišče je
zelo milo postopalo z nacističnimi
veletovarnarji, četudi so bili
glavna opora Hitlerjeve vojne
mašine. Kurt von Schrodter,
glavni nacistični industrialec, je
dobil 90 dni zapora, druge "ve-
like nacistične ribe" pa celo
manj.

Vsi trije, Rogge, Martin in
Pomerantz, so izjavili, da je
John Foster Dulles, republikan-
ski predstavnik zunanjih zadev,
tesno povezan z nemškimi kar-
telisti kot je Schroeder.

Vsi trije so tudi obdolžili ge-
nerala Luciusa Claya, ameriškega
poveljnika v Nemčiji, da je
soudelježen v kampanji za širje-
nje simpatij napram nemškim
nacistom. V teku je propagan-
da, da se prikažejo nacisti kot
nedolžna jagnjeta.

Cene in profiti po vzpenjači. plače pa po—lojtrah...

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$9.50 na leto, \$4.75 za pol leta; za inokrajnost \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaslovenih člankov se ne vrnejo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s 120

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

130

Na glavo postavljena politika—VI

To bo zaključni članek te razprave o Marshallovem načrtu, ki je po mnenju njegovih asortiranih eksponentov "liberalne" šole najvišje izpričevalo ameriške nesebičnosti, humanitarnosti in podobno. S svojo propagando so ga obdali z veliko gloriolo in ga kažejo za nekaj svetniškega, obenem pa strahujo, da se bo vsa zapadna Evropa sesula in se znašla v komunistični, odnosno ruski mahli, ako od Amerike ne dobi generozne pomoči. Pravijo, da je \$17 milijard sploh minimalna vsota za "rešitev" zapadne Evrope.

Na drugi strani smatrajo vodilni vladni in wallstreetški krogi Marshallov načrt za to, kar v resnici je: finančno orodje za politično borbo proti Sovjetski Rusiji in proti levčarskemu socializmu ali komunizmu, ki hoče v Evropi zgraditi nov družbeni red. Mnogi eksponenti kapitalizma in nasprotniki socializma in sploh vsakega progresivizma to tudi odprto naglašajo. Boje se, ako Evropa postane socialistična, tedaj bo ob steno potisnjen tudi ameriški monopolistični kapitalizem, kajti Evropi bo sledila tudi vsa Azija. Zato so pripravljeni dati težke milijone in milijarde dolarjev tudi državam, ki so v vojni razmeroma malo trpele ali pa se ji sploh izognile, na primer Irski in Švedski. Sploh so pripravljeni dati milijarde tudi Nemčiji in Italiji, ki sta zanetili vojno. Vse zato, da jih trdno povežejo v svoj blok in kapitalizem v zapadni Evropi zopet spravijo na noge, odnosno, da zapadno Evropo podvržejo dominaciji ameriškega velekapitala.

Vse to je zapisano tudi v tem načrtu za "rekonstrukcijo" Evrope, kakor se oficijelno imenuje Marshallov plan. Načrt, ki je bil predložen kongresu, je namreč le malo podoben načrtu, ki je bil izdelan po večakih zapadnih držav na pariški konferenci.

"Marshallov načrt" kakor so ga izdelali na pariški konferenci je namreč predvideval tudi velike vsote za moderniziranje in razširjanje tako zvane kapitalne industrije — gradnjo stanovanj, industrijske opreme in ekspanzije — posebno jeklarne in strojne industrije — javnih naprav — elektrarn etc. in splošne gradnje. Vse to iz vidika, da bo zapadna Evropa lahko zopet zavzela svoje staro mesto v izvozi trgovini. Ampak pri sestavljanju ameriške verzije Marshallovega načrta so v državnem departmentu ta del evropskega programa enostavno potisnili na stran in poskrbeli za razmah ameriškega kapitala širno zapadne Evrope. O tem pravi ekonomista Victor Perlo in David Ramsey v reviji New Republic sledeče:

"Evropske kapitalne potrebe (capital-goods) in zunanja trgovina so v uradnem Marshallovem načrtu na vsej črti potisnjene na stran v interesu profitov in ugodnosti ameriškega velebiznisa. Žrtvuje se naj le ameriško ljudstvo skozi nižjo konsumercijo in višjimi cenami, toda industrija naj ne žrtvuje svojih profitov, niti enega samega svetovnega trga ali investicijskih pozicij."

Temu so v resnici ni čuditi, kajti wallstreetarji in njih služabniki v Washingtonu niso tako naivni, da bi aproprirali milijarde dolarjev za nekaj, od česar bi ameriški kapitalizem ne imel profitov. Naivni so le oni zagovorniki Marshallovega načrta, ki vidijo v njem le veliko "humanitarno" potezo in bi v svoji sleposti in iluzijah radi zmetali zapadni Evropi magari vso Ameriko, samo da jo "rešijo" pred "komunizmom". Med temi naivneži so tudi "Thomasovi socialisti", ki imajo zadnja leta patent na zablode. Evropskim desničarskim socialistom, ki so v koalicijskih vladah ali pa sploh nosijo vso odgovornost za vladno — na primer v Angliji — ni toliko zameriti, ako vidijo "rešitev" v ameriških milijardah. Na svetu je pač mnogo ljudi, ki radi verjamejo v Miklavža, toda ameriški "socialisti" bi lahko bolje poznali ameriški monopolistični kapitalizem, ki je "humanitaren" le v toliko in ta krat, kadar mu to nese: kadar vidi profite ali pa raztegnitev svoje hegemonije. In v Marshallovem planu vidi oboje. Zato ga tudi podpira.

Sicer je resnica, da je "opozicija" proti temu planu tudi med wallstreetarji in asortiranimi "free enterprizerji". Ampak ta opozicija je Taft-Hoover-Brooksove šole. Ta opozicija namreč ni proti namenom in vsebini Marshallovega načrta, pač pa samo proti obsegu. Vsota je namreč prevelika. Proti komunizmu se lahko na cenejši način borimo. Taft in Hoover sta mnenja, da bi okrog štiri milijarde dolarjev za prvih 15 mesecev popolnoma zadostovalo. In sicer naj gre ta denar predvsem za "relif", ne za gradnjo ali večanje industrijske kapacitete. Če zapadna Evropa potrebuje nove tovarne in stroje, tedaj se naj poslužijo ameriškega privatnega kapitala. Sploh pa morajo ameriške korporacije dobiti iz rečne pravice, da razširijo svoje delovanje tudi v Evropi.

Sličnega mnenja, kar se tiče povojnega prodiranja ameriškega kapitala v zapadno Evropo, je tudi državni departament. Njegov načrt za "evropsko rekonstrukcijo" namreč odpira vrata ameriškega kapitalu in mu daje pobudo z garancijo njegovih profitov in investicij za 15 let. To se morda sliši neverjetno, ampak je resnica. Wallstreetarji si s tem načrtom niso zagotovili le velikega trga v zapadni Evropi, marveč tudi garancijo profitov in investicij za dobo 15 let za ves kapital, ki ga investirajo v Evropi bodisi v obliki novih tovarn ali pa s prevzemom evropskih, v prvi vrsti nemških podjetij. Ta garancija "rizike" bo šla na račun ameriških davkoplačevalcev. Ta klavzula je bila v ta načrt za neena menda zato, ker v Washingtonu in Wall Streetu niso st gurni, kaj se lahko zgodi v zapadni Evropi v prihodnjih 15 letih.

Taft-Hooverjeva "opozicija" seveda ni proti tej garanciji privatnih investicij v Evropi. Naglašala le potrebo znižanja gigantne vsote, ker se boji, da ima lahko tako razsipavanje denarja zle posledice za ameriški kapitalizem valed še večje inflacije, ki je po Marshallovem načrtu skoraj neizbežna. Poleg tega plana je treba računati tudi z drugimi zunanjimi stroški v zvezi z okupacijo zapadne Nemčije in Japonske ter z nadaljnjo pomočjo majajoe

Vsakega nekaj

Detroit, Mich. — Vsak obtoženec ima spoštovanje do sodnika, ki stoji pred njim, da ga obsodi zaradi tega ali onega prestopka. Obtoženec je prepričan, da ga bo sodnik pravično sodil in mu naložil milo kazen.

Nedavno pa so v Detroitu policisti "zakapčili" sodnika Georgea Murphya, ko je vozil avtomobil v pijanosti. No, tako je sodnik sodil sodnika. Murphy je bil spoznan za krivega in obsojen na \$100 globe. Zanimivo pri tem je to, da je baš ta obtoženi sodnik že mnogo ljudi obsodil zaradi kršenja prometnih postav.

Detroitsko časopisje veliko piše o tej aferi. Nekateri priporočajo, da mora ta sodnik podati resignacijo, da nima pravice druge soditi za prestopke, za katere je bil sam kaznovan, drugi zahtevajo, da se ga mora enostavno odsloviti, tretji pa ga pozivajo, naj vložil priziv na višje sodišče. Torej iz tega slučaja lahko sklepamo, da niso vsi sodniki pravični in da ne prakticirajo, kar druge uče.

Sedaj se ustanavlja tretja stranka v Ameriki in Henry Wallace je že naznanil kandidaturu za predsednika Združenih držav. Ta Wallacev korak je precej vrgel iz ravnotežja demokratske voditelje v Washingtonu. Može se čedejo za ušesi, se pote in znoje. Od kraja so skušali omaloževati Wallacevo kandidaturu, sedaj pa jih skrbi, ker vidijo, da ameriško ljudstvo posveča pozornost tretji stranki in Wallaceu.

Razumljivo, vse kapitalistično časopisje piše proti tretji stranki in Wallaceu. Magnatje bi radi zatrli v kati vsako gibanje, a se jim ne bo nakana posrečila. S pisanjem proti tretji stranki samo delajo zastojnostno reklamo za nekaj, česar se tako boje.

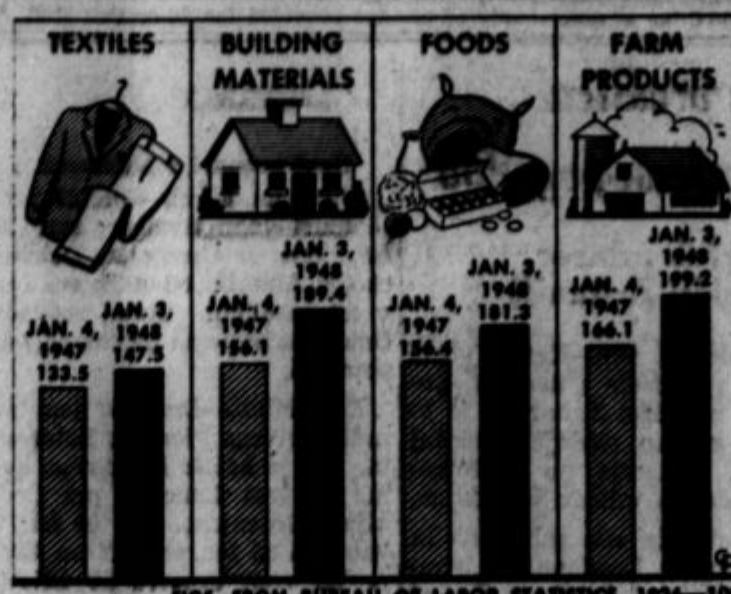
Pišajo, da hoče Wallace zopet uvesti Rooseveltov "new deal" in da hoče na široko odpreti vrata komunistični propagandi. Najbolj pa poudarjajo, da se bo Wallace malo pred volitvami vrnil v demokratsko stranko. Seveda, to je samo pesek v oči in kaj takega se ne more zgoditi. S takim pisanjem skušajo le izbegavati ljudstvo.

Sedaj so v modi tudi tako zvana slavnata ali preizkušna glasovanja, v katerih pripisujejo Wallaceu samo 10% glasov pri volitvah za predsednika. Vsa ta glasovanja so varljiva. Delavce naj vprašajo, za katerega kandidata bodo volili, pa bodo dobili čisto drugačen rezultat tistih slavnatih glasovanj!

Reakcionarni delavski voditelji kot so William Green, Philip Murray in Walter Reuther so se sicer izrekli proti tretji stranki in Wallaceu, toda tile tiči se motijo, če mislijo, da imajo pod kontrolo svoje članstvo. Seveda, marsikateri delavec bo poslušal te voditelje, ki so hlapci Wall Streeta in "svobodnega podjetništva", toda večina bo ta strani Wallacea in tretje stranke. Vsak unionist, vsak zaveden državljan bi sedaj že moral vedeti, da so nas demokracija in republikanci vedno račarali po volitvah. Pred volitvami vedno veliko obljubljajo, po volitvah pa ni ne sluha ne luha o njihovih obljubah.

Ali ni že skrajni čas, da spregledamo in izvolimo zastopnike z naših vrst, kateri bodo nam odgovorni in sprejemali postavbe / korist splošnega ljudstva in ne korist Wallstreetarjev in svobodnih podjetnikov, kot delajo to sedaj. Vsakdo, ki ni popolnu se Kaisekovemu režimu na Kitajskem. Hoover je zadnjič preučeval, da bi ti stroški z Marshallovim načrtom vred znašali okrog devet milijard letno. Po njegovem mnenju so ti izdatki prevelike breme tudi za bogato Ameriko, kajti imajo lahko katastrofalne posledice za ameriško gospodarstvo.

Tega se do neke meje zaveda tudi administracija, zato zahteva novo zakonodajo za "selektivno" racioniranje v slučaju potrebe. Republikanci pa so proti vsaki ponovni vladni kontroli. Prav tako so tudi proti temu, da bi se kongres obvezal za štiriletni Marshallov načrt in so forsirali administracijo, da se je sprijaznila samo s prvimi 15-mesečnim obdobjem. Republikanci se hočejo prepričati, kako bo deloval Marshallov načrt predno bodo glasovali za nadaljnje apropiacije.

Ta karta kaže, kako plezajo cene kviliku v trgovini na debelo.

nama slep, ki vidi vsaj malo dalje kot do konca nosa, lahko vidi, da se Amerika rapidno pogreza v močvirje, da smo na pragu depresije in divje inflacije.

Samo poglejmo, kako z vsakim dnevom narašča draginja vsakdanjim potrebščinam, zaeno pa rapidno peša kupna moč delavstva. Delavske mezde so veliklo premajhne za današnje cene, povrhu nas tlačijo pa še ogromni davki, ki znašajo 3c na vsak dolar.

Predsednik Truman je zahteval v svoji poslanici \$40 milijard za kritje vladnih stroškov v letu 1949. Ker se bodo vršile letos splošne volitve, hoče zaslepit ameriško ljudstvo, češ da bo ta denar porabljen v letu 1949, fakično pa bo porabljen že v tem letu.

Torej če o vsem tem stvarno premišljamo, pridemo do zaključka, da bomo imeli še zelo resne čase. Naša vlada se ne zanima za domače probleme, ampak za Marshallov načrt, s katerim namerava dati ogromno pomoč v prvi vrsti tistim državam, ki še daleč niso tako potrebne, kot so slovanske države, ki so bile najbolj prizadete v vojni proti nacifazizmu. Nam zopet obetajo odmerke in vsakovrstne restrikcije, zapadnim evropskim državam bomo pa nasuli ogromne milijone dolarjev.

Vse te mahinacije in našo vratolomno zunanjo politiko lahko preprečimo, ako bomo šli na delo in z vsemi močmi delovali in agitirali za tretjo stranko ter Henryja Wallacea. Priporočam, da gremo vsi Slovenci v vseh naselbinah energično na delo in agitiramo za tretjo stranko, za mir in prijateljsko sožitje vseh narodov sveta.

Naprej na delo! V združenju je moč! Slova jači, nesloga tlačil! Geslo partizanov je bilo "Smrt fašizmu, svoboda narodu!", naše geslo pa naj bo: "Smrt reakciji, živela svoboda in enakopravnost ameriškega ljudstva!"

Pred nekaj dnevi smo slišali iz radia in čitali v časopisju, da je maršal Tito dejal v Zagrebu, da se Jugoslavija ne boji nobene sile, ker ima sama veliko atomskih bomb in najmodernejše izvežbano armado milijon mož. Pozneje pa je prišlo poročilo, da je bila ta novica popolnoma izmišljena in tako smo se tudi v Ameriki zopet oddahnili.

Jugoslovanski narod danes pridno dela in gradi in ne misli na atomske bombe. V Jugoslaviji se trudijo za boljši življenjski standard, širijo demokracijo in svobodo in to je tista nevarna bomba za reakcijo in svetovne imperialiste! Le naprej po začrtani poti do uspeha in zmage.

Tako nevarno bombó je vrgel

Henry Wallace v Ameriki, ko je sprejel kandidaturu na listi tretje stranke, ki se sedaj ustanovlja.

Angleški zunanji minister Ernest Bevin pa se je zopet jako prikupil naši vladi v Washingtonu. Bevin namreč priporoča ustanovitev zapadnega bloka, kateri naj bi preprečil ekspanzijo ruskega vpliva v zapadni Evropi. Tudi poglavar vseh to rijej Churchill je Bevinu zelo pohvalil. Kaj lahko sklepamo iz vsega tega? Nič drugega kot to, da je Bevin največji reakcionar v angleški delavski vladi. Toda vsi ti nazadnjaki v ameriški, angleški in francoski vladi ne bodo preprečili delavskega pohoda, kateri gre po začrtani poti naprej. Kapitalizem se ruši, reakcija propada in bližamo se koncu izkoriščanja malega človeka. Vsi diplomatični triki in vsi ameriški dolarji ne bodo tega preprečili! Anton Jurca.

Obvestilo jugoslovanskim državljanom

Chicago.—V cilju poprave in dopolnitve spisikov onih oseb, ki se nahajajo v inozemstvu, prosimo vse državljane F. N. R. Jugoslavije, ki živijo stalno ali začasno v Zedinjenih ameriških državah, in na področju tega generalnega konzulata, da predložijo podpisnemu konzulatu sledeče podatke:

Ime in priimek ter očetovo ime.

Dan, mesec in leto rojstva.

Mesto pristojnosti (vas, mesto, srez in federalna republika).

Poklic.

Številka in datum potnega lista.

Sedanji naslov.

Podatki se lahko dajo ustno ali pisмено. Podatki, dostavljeni pisмено, morajo biti lastnorčno podpisani.

Prosimo vse naše državljane, da te podatke dostavijo po možnosti do konca meseca marca leta 1948.

Podatke dostavite na naslov: Consulate General of Yugoslavia, 188 Randolph Street, Rm. 2611, Chicago 1, Ill.

Draginja tepe vae delavstvo

Waukegan, Ill. — Tudi v našem mestu je hud mraz. Nekaj časa se je temperatura sukala okrog 10—14 stopinj pod ničlo. Tudi snega je dovolj. Toda danes, ko pišem te vrstice, pa imamo lep dan in toplomer kaže 32 nad ničlo, torej kar nič ne gozdnjamo.

Po tukajšnjih tovarnam delavci še precej dobro delajo in tudi plače niso slabe, ali kaj ko je taka draginja in cene lejejo kviliku vsak dan. Da, danes so tako visoke cene, da se kar ustrašiš, ko stopiš v trgovino. Delavec si dandanes res ne more ničesar prihraniti s poštenim zaslužkom. Kam bomo prišli, če se ne bodo razmere zaobrnile? Nekateri bogatiji s vsakim dnem, drugi pa so čedalje večji reveži. Na svetu je vsega dovolj in če bi bil pravično urejen, bi lahko imeli vsi zadosti dela in jela. Želim, da bi med narodi zavlada resničen mir in sodelovanje.

Ceprav že malo pozno, vosečim vsem čitateljem Prosvete srečno in zdravo novo leto.

Jennir Keber.

Ljudstvo govori

Henry Wallace

I.

(V reviji New Republic z dne 2. febr. je Henry Wallace napisal članek "The People Talk", v katerem navaja odmev ljudskega glasu na njegovo odločitev za tretjo stranko in kandidaturu za predsednika Zedinjenih držav. Članek bo nedvomno zanimal Prosvetine čitatelje, zato ga podajam v prostem slovenskem prevodu.—M. M.)

Ljudstvo ZD me je že vtretič v mojem življenju poplavilo z več kot deset tisoč pismi in telegrami. Prvič se je to zgodilo ob času, ko so nazadnjaki vpriporili velik boj z namenom, da bi preprečili moje imenovanje za trgovinskega tajnika. Drugič ob času moje resignacije z mesta trgovinskega tajnika. Tretja poplava s pismi in telegrami pa se je razlila ob priliki moje naznaitve kandidature za predsednika Zedinjenih držav. Ta pisma odkrivajo večjo globino čustev, globejšjo vznemirjenost in skrb, da je treba nekaj storiti.

Štiri ali pet pisem izmed sto so proti moji kandidaturi. Od teh eno ali dve prijateljski, toda vprašujeta, če sem podvel pravi korak. Približno eno pismo izmed tisoč pa je surovo, grozeče s silo in zatekajoče se celo k nesramnemu zmerjanju. Taka pisma so le redko kdaj podpisana.

Glas preprostega ljudstva izraza neka ženska iz Chicago, katera piše: "Čikazani smo imeli slabo srečo, kajti niso nam pustili, da bi slišali Vaš glas, ko ste govorili v Chicago. Oni se bojujejo, da bi 'mi, ljudstvo', slišali RESNICO. Tukaj je dolar za Vašo kampanjo. Vi ste naše upanje za bodočnost in tudi upanje sveta."

Neki majhen trgovec iz države Ohia piše: "Kot kandidat za demokratskega odbornika v mojem volilnem okraju, bom skušal pomagati po svojih najboljših močeh v Vaši kampanji. Sedaj je sicer nasprotovanje proti kateri koli neodvisni stranki med demokrati in liberalci, toda ko se bo kampanja razvila in vprašanja izkristalizirala sama od sebe, bo Vaš program dobil prednost pred stranko in morda bomo vsi presenečeni nad rezultatom."

Neki deček iz Missourija piše: "Morda Vas bo zanimalo, kako je reagirala moja mati na Vašo naznanitev kandidature za predsednika Zedinjenih držav. Ona je precej trdna republikanka, dasiravno ne more trpeti Tafta. V svojih opazkah je bila precej glasna proti Vam in zlasti proti mojemu občudovanju za Vas. Toda, ko ste končali svoj govor, med tem ko sem jaz sedel premišljuječ poleg radia, je vstala s postelje, kjer je počivala, in dejala: 'Veš kaj bom storila? Registrirala se bom in volila za ti-

Ugaja mi poudarek univerzitetnega profesorja glede apizanja, kajti kakor on, tako se tudi jaz bojim apizanja domače reakcije. Nisem ne za Rusijo in ne za komuniste, toda tisti, ki me enačijo s Chamberlainom, so v isti kategoriji kot oni, ki so započeli gibanje proti kominterni pred drugo svetovno vojno. Protikominternski blok tistih dni je povzročil vojno in mizerijo. Današnji duševni nasledniki tega bloka pa bodo povzročili še hujšo vojno in še večjo mizerijo, če jih bodo apizali liberalci Združenih držav in Anglije.

Neki mož iz Wisconsin je poslal pošto nakaznico za \$10 in zaeno izrazil te misli: "Mi lahko porazimo demokratsko stranko, naka se bodo nazadnjaki pridružili republikanski stranki, mi pa bomo prevzeli politično mašinarijo demokratske stranke in se združili s tretjo stranko, naka bomo imeli zopet dvostrankarski sistem: reakcionarno republikansko stranko in ljudsko demokratsko stranko, liberalno stranko za mir in človeštvo. Jaz sem učitelj v poklju, toda še vedno lahko trkam na vrata in agitiram."

Ameriška delavska stranka v New Yorku je razvila živo kampanjo za Wallacevo kandidaturu. Na sliki je videti mestnega odbornika Eugena Connollyja, ki na Times Squareu zbira podpise za Wallacea. Njegovi prištati nameravajo v New Yorku zbrati 250.000 podpisov.

(Konec prihodnjic.)

SANSOVA IZJAVA O WALLACEVI KANDIDATURI

Na zadnji seji Sansove eksekutive, ki se je vršila v Chicagu 17. jan., je bilo na dnevnem redu tudi vprašanje porajajoče se nove stranke in predsedniške kandidature Henryja A. Wallacea. Kot je bilo že poročano, se je eksekutiva soglasno izrekla za njegovo kandidaturu in ustanovitev nove stranke, obenem pa delegirala Ethina Kristana, častnega predsednika Sansa, naj sestavi temu primerno izjavo, ki se glasi:

Napreji

Odkar je Franklin Delano Roosevelt zatisnil oči, so se v deželi izvršile ogromne izpremembe, ki pa žal niso prinesle nič dobrega. Pot tistih, ki sedaj odločajo, se je obrnila nazaj in vodi v temo, v kateri se skriva največja nevarnost — nevarnost za ves svet.

Kam je zlasti delavstvu zagreženo sovražno reakcija zavozila doma, se v vsakdanjem življenju lahko opazuje pri vsakem koraku. Dasi so bile Zedinjene države v času vojne srečnejše od vsake druge zavezovalne dežele v tem, da njihovo ozemlje nikdar ni postalo bojišče, da se nobena sovražna četa ni izkrcala na katerem koli našem obrežju in noben tuje letalo ni metalo bomb na New York, Chicago ali Los Angeles in dasi je v deželi bogastvo, kakršnega še nikdar ni bilo, se je razodela inflacija z neizogibno draginjo, ki še vedno narašča od dne do dne in dela iz legendarnega "ameriškega načina življenja" farso, ki je na žalost bolj tragična kot humoristična. Stanovanjske razmere niso boljše kot v nekaterih evropskih deželah, kjer so bila mesta bombardirana in vasi požgane, in nobenega upanja ni, da bomo v tem oziru kmalu doživeli normalno stanje. Delavske mezde v nekaterih strokah bi se zdele čedne, če bi cene potrebščin ne naraščale s takimi skoki, da izgubljajo vsaka mezda pridobitev svojo vrednost, skoraj preden napoči prvi plačilni dan. Kako se morajo muzati narodi v Evropi, kadar slišijo histerične nasvete naših veljakov, da se naj nikar ne dajo "zapeljati" v kakšno načrtno gospodarstvo, ko vidijo, kam nas vodi anarhija v ekonomiji, katero — bogovi naj vedo, zakaj — imenujejo "svobodno podjetništvo".

O napadih na vse pridobitve organiziranega delavstva ni potrebno govoriti, kajti o tem življajo že vrabci. Ampak treba je govoriti o tem, da je Taft-Hartleyjev zakon očividno le začetek, ker je v nevarnosti sam obstanek organizacij. Proti delavski koraki so bili storjeni v kongresu in samo v kongresu se morejo razveljaviti. To se pa doseže po metodah, katere so razni voditelji vsiljevali delavstvu vse od Gompersovih časov. Ker na žalost ni med njimi nobenega Debsa, je pač treba iskati drugo pot.

Znano je tudi, kako se je zunanja politika oddaljila od smeri, ki so veljale v Rooseveltovih časih. Že davno ni bila "demokracija" toliko v predelih bogatinskih listov in na jezikih propagandistov, prav tako pa tudi že davno ni bilo v našem življenju tako malo tega blaga kot ga je danes, ko se jasno kažejo enaki simptomi, kakršne je bilo mogoče opazovati v Italiji ob času "pohoda na Rim", v Nemčiji v dobi Hitlerjevega povišanja in v Španiji po z nemškimi in italijanskimi četami doseženi "zmagi" Franca. V deželi, ki je bila rojena v revoluciji proti monarhizmu in vsem njegovim pritiskom, prihaja bolj in bolj na površje militarizem, ki je vsako deželo, v kateri se je razpasel, povedel v pogubo. Zedinjene države imajo pod orožjem vojsko, kakršne v mirnem času niti izdalec nikdar niso imele; vojske in mornariške posadke so po vseh krajih, katere je Amerika pridobila vsled japonskega poraza, pa tudi drugod je ustanovila baze. Bolj resno pa je dejstvo, da služi vojska političnim namenom v deželah, ki niso naše, da daje vladam teh dežel vojne potrebščine za boj proti njihovim lastnim državljanom, da rabi mornarica bojne ladje za demonstracije, ki se lahko smatrajo za grožnje in v spravljanju svetovni mir v skrajno nevarnost. Obenem se zahteva splošno vojaško vezbanje mladi-

dine, dasi sta obe zadnji vojni dokazali, da je to za varnost dežele popolnoma nepotrebno. Ne le, da povzročajo taki ukrepi ogromne stroške, ki zmanjšujejo ljudsko blaginjo, ampak vojaški veljaki pridobivajo s tem vpliv na javno življenje, kakršnega kot ljudski služabniki ne bi smeli imeti; duh vojašnice je nujno nasproten idejam demokracije in kjer se uveljavi, so — kakor kažejo nauki iz vseh militarističnih držav — osebne civilne svobodine vedno v nevarnosti. V nevarnosti pa je v takih slučajih tudi mir sveta, kajti med generali po poklicu se vedno najdejo taki možje, ki mislijo, da morajo dokazati svojo potrebnost, ker bi se sicer v narodu utegnili poriditi misel, da lahko izhaja brez njih.

Dvigajoči se militarizem je v veliki meri odgovoren za napake naše zunanje politike, ki podpira z orožjem in denarjem najtemnejšo reakcijo na Grškem, v Turčiji, na Kitajskem, v Koreji in v južni Ameriki. Skrajno vsiljiva propaganda trdi, da se vse to godi v interesu mira, v resnici pa da dosega baš nasprotno, to se pravi, da spravlja svetovni mir v največjo nevarnost. Grki so se v času vojne izredno hrabro držali; toda prav tisti, ki so se najodločneje bojevali, so sedaj preganjani, na krmilu so pa tisti, ki so na njih, pa tudi javno sodelovali z nemško-italijanskim fašizmom, in naša zunanja politika jih drži v sedlu. Celotna simpatija z gerilci se označujejo za greh. Zakaj? Ali je bil v dobi ameriške revolucije greh, simpatizirati z Washingtonovo vojsko? Turčija pod diktaturo je na tihem ves čas pomagala naciji Nemčiji in je bila celo pripravljena, udeležiti se vojne na Hitlerjevi strani in samo Leningrad je nagnal njenemu diktatorju toliko strahu v kosti, da se je premislil. Sedaj pa podpisra to diktaturo ameriško orožje in ameriški denar in ameriške ladje demonstrirajo v turških vodah — proti komu? Izmislijo so bajko, da je Turčija v nekakšni nevarnosti in s tem naj bi bilo opravičeno vse. Na Kitajskem so morali Čjang Kajšeka ugrabiti, preden se je odločil za boj proti Japoncem, dasi je bila takrat Mandžurija že podjarmljena in so Japonci prodirali dalje in dalje po severni Kitajski. Čjang Kajšek je objubil vse mogoče ljudske pravice, njegove besede pa so se izpolnile talom kakor Hitlerjeve. In zato ga mora Amerika po nekakšni posebni logiki podpirati, ker se je kitajsko ljudstvo naveličalo njegovega absolutizma.

Vse to ne vzbuja nikjer občutka varnosti, ampak večer strah, da poči kje po nepredvidnosti kakšna puška, kar lahko postane signal za novo vojno, ki ne bi mogla biti drugačna kot svetovna v pravem smislu besede. Sama misel na tako možnost je strašna, zakaj lahko je začetni novotvorjeni, ampak to je tudi edina gotovost. Kaj sledi takemu začetku, je popolnoma neznan, tudi tistim, ki govorijo o mešanju atomskih bomb kakor o nogometni igri. Nihče, prav nihče ne more napovedati, kaj se utegne zgoditi že drugi dan po izbruhu vojne, le o tem ne more dvomiti nihče, da zadenejo njene strahote ves svet in ne prizanesejo nobenemu "izvoženemu" narodu. Če pravijo nekateri učenjaki, da bi vojna z "modernimi sredstvi" pomenila konec človeškega rodu na zemlji, je zelo lahko mogoče, da imajo prav.

V tem času torej ni nič drugega tako važno kakor da se prepreči vojna in zavaruje trajen mir. Kako si drugi narodi urejujejo svoje življenje, je njihova stvar kakor je naša ureditev našega načina življenja. Nam ne predpisuje nihče gospodarskega sistema, po katerem hočemo brodati; zakaj naj bi mi vsiljevali drugim sestave, katerih ne marajo, ker mislijo, da

so zanje njihovi boljši? Indija je pokazala, da se lahko doseže sporazum in mir, če se pobotanje prepusti ljudstvu brez tujega vmešavanja.

Toda smernice naše zunanje politike so reakcionarne in po njih se ne pride do takega cilja. Zato je izprememba imperativna. To je imel pred očmi izvrševalni odbor Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ko je na svoji zadnji seji razpravljal o političnem položaju in po resnem pretehtanju vseh okoliščin prišel do soglasnega zaključka, da se pridruži proglasu za predsedniškega kandidata pri jesenskih volitvah.

Henryja Wallacea

ki je z vsem svojim dosedanjim delom dokazal, da zasluži zaupanje vseh napredno mislečih ljudi, vseh, ki žele resnično demokracijo namesto gospodarske diktature pešice denarnih mogotcev, vseh, ki hočejo enake pravice za vse brez razlike stanu, polti, vere, tojstnega kraja, materinskega jezika ali spola, vseh, ki hočejo delavstvu zavarovati težko pridobljene pravice, ki hočejo podpirati ustvarjanje novega feudalizma in zlasti vseh, ki hočejo z vso odločnostjo razmere, v katerih se more odpraviti strah pred novim svetovnim klanjem in so pripravljene, boriti se z vsemi silami za trajen mir in prijateljsko sožitje z vsemi narodi sveta.

Izvrševalni odbor SANSa poziva vse svoje člane in prijatelje, da se nemudoma lotijo dela in vztrajajo do konca za zmago ljudskih pravic, enakosti in svobode.

Napreji

Za izvrševalni odbor
SLOVENSKEGA AMERIŠKEGA NARODNEGA SVETA
F. A. Vider, predsednik,
Mirko G. Kuhel, tajnik.

Povesti pisatelja Jana Drde v ručini

V moskovski državni založbi tuje literature je izšla knjiga povesti češkega pisatelja Jana Drde "Nema barikada". Knjiga obsega zbirko povesti iz časa okupacije Češkoslovaške in majske revolucije 1945. Nekateri povesti so bile že prečitane v moskovskem radiu in objavljene v časopisu "Znamja". Prevodi Drdovih povesti so imeli pri sovjetskih poslušalcih in bralcih velik uspeh in z njimi je postal Drda v Sovjetski zvezi najprijateljevsiji češki pisatelj.

V HERCEGOVINI SO OBNOVILI

10.834 podeželskih stanovanjskih hiš. Med vojno je bilo v tej pokrajini razdejanih ali požganih 12.275 kmečkih hiš. Mnogo vasi je bilo povsem razdejanih. Obnova se je začela v večjem obsegu 1946. S prostovoljnimi delom so obnovili nekaj tisoč hiš. Načrtno so obnovljali naselja letos. Določeno je bilo, da morajo obnoviti 3160 hiš. Doslej so jih obnovili 2426, medtem ko je še v delu 7736 hiš. V nekaterih okrajih so obnovili odnosno znovali zgradili cele vasi. Skupno so v dveh letih in pol obnovili 10.834 podeželskih stanovanjskih hiš.

Nekaj za oči... Lila Lee Hasley je bila v državi Washington izbrana za kraljico, ki bo predstvala spomlad na festivalu cvetja. Ta država pridela izredno veliko slastnih jabolk.

Ob smrti slovenskega pravnikar. Milana Škerlja

Ljubljana.—Svobodno slovensko univerzo je zdela velika izguba. V noči od 7. na 8. decembra 1947 je nenadoma ugasnilo življenje enega najdelavnejših znanstvenih delavcev, akademika in univerzitetnega profesorja dr. Milana Škerlja.

Pokojni Milan Škerlj, katerega ime je tesno povezano s pravno fakulteto ljubljanske univerze, je bil rojen dne 4. septembra 1875 v Ljubljani, kot sin sodnika. Gimnazijo je študiral v Novem mestu in napravlil 1. 1893 zrelostni izpit. Univerzitetne študije je opravil na Dunaju, na tamkajšnji pravni fakulteti, in bil promoviran za doktorja prava leta 1899. Čim je prišel službovati kot sodnik v Novem mestu in Mokronogu, je nastopil tudi že kot slovenski pravni pisatelj v "Slovenskem Pravitniku". Svoje obsežno teoretično znanje je izpopolnil še s podrobnim študijem trgovskega, meničnega in čekovnega prava na univerzi v Leipzigu. L. 1904 so pozvali Milana Škerlja v pravosodno ministrstvo na Dunaj, kjer je delal v zakonodajnem oddelku za trgovinsko pravo in v upravnih oddelkih. Ob prevratu l. 1918 se je takoj stavil na razpolago tedanji narodni vladi Slovenije in nastopil službo pri poverjenstvu za pravosodje v Ljubljani. Tu je vodil splošni upravni in personalni referat. Ko je bilo poverjenstvo za pravosodje ukinjeno, je nadaljeval delo pri ljubljanskem oddelku ministrstva za pravosodje, ki je prevzelo posle bivšega poverjenstva.

Že takoj l. 1920, ko je bila ustanovljena slovenska pravna fakulteta, je bil Milan Škerlj povabljen za rednega profesorja za trgovinsko in menično pravo. Ker pa je bil eden redkih sodnikov z dolgo in temeljito pravno prakso, je bil menična, da je njegova prava dolžnost v tistem času, da sodeluje pri urejanju našega tedanjega slovenskega sodstva. Zato je bil meseca marca 1920 imenovan za honorarnega profesorja za trgovinsko in menično pravo. Skoro istočasno je bil postavljen tudi za honorarnega predavatelja za civilno pravo na tehniški fakulteti. Ko je bila organizacija sodišč končana, so odpadale ovire, ki so dr. Škerlju branile, da bi postal redni profesor na pravni fakulteti. Zato ga je l. 1924 fakultetni svet izbral za rednega profesorja. Kako je fakulteta cenila svojega novega rednega člana je najbolje dokazala s tem, da ga je izbrala še prihodnje akademsko leto 1924-25 za svojega dekanu. Profesor Škerlj je potem še enkrat in sicer v akademskem letu 1933-34 načeloval fakulteto in akademskih letih 1925-26 in 1934-35 pa je bil njen prodekan. Poleg svojega akademskega poklica je sodeloval v raznih zakonodajnih komisijah, ki so pripravljale predloge za zakone iz prometno-upravne panoge.

Od leta 1924 je Milan Škerlj živel s fakulteto. S svojim strokovnim znanjem in izrednim pedagoškim darom ji je utrjeval sloves v ožji domovini in v dosegajočih slovenskih pravnih pokolenjih, pa tudi po vsej Jugoslaviji in v zunanjem svetu kot strokovnjak mednarodnega slovesa. Bil je človek vseskozi naprednega mišljenja z globokim socialnim čutom in velikim humanizmom. Slovenska javnost in zlasti univerza ga je poznala kot človeka dosledne nepristranosti in poštenosti, ki mu nikdar ni dopuščala, da bi trpel kakršne koli krivice. V najtežji dobi naše narodne zgodovine, v težkih in temnih dneh sovražne okupacije, se je takoj znašel na pravi strani — na strani Osvobodilne Fronte. Kdorkoli je pokojnega Milana Škerlja bliže poznal, je našel v njem živega občudovalca junaške borbe slovenskih partizanov, pa tudi ostrega kritika izdajstva domovine. Njegova rodina je dala v teh težkih dneh živca, ki so z vso težo padle tudi nanj. Vendar mu je bilo usojeno pričakati našo nacionalno in socialno osvoboditev in zopet je vedel, da je njegova dolžnost, kakor da bi bil na vrhu svoje sile, pomagati s svojim izrednim znanjem mladi ljudski oblasti. Svoja predavanja je obogatil z ustvarjalno silo na-

vega, izgrajajočega se pravnega sistema ljudske države, toda tudi sama ljudska oblast ga je poklicala k pripravi osnutka prve slovenske ustave. Imenovan je bil v pravno posvetovalno komisijo za izdelavo osnutka ustave Ljudske republike Slovenije in neumorno je sodeloval pri vseh sestankih komisije. Njegove pripombe so bile izredno dobrodošle in prav tako tudi vsa njegova pomoč pri zakonodajnem delu oddelka za zakonodajo pri Predsedstvu vlade. Z živim zanimanjem je spremljal priprave za ustanovitev novega "Društva pravnikov LRS" in sodeloval tudi pri sestavi njegovih pravil. Vse njegovo življenje je spremljalo vestno in neumorno delo do smrti.

V vseh pravnih in pravno znanstvenih revijah in publikacijah najdemo njegove razprave, članke, mnenja, ocene. Komaj 24 let mu je bilo, ko se je oglasil s svojo prvo razpravo v "Slovenskem pravitniku" l. 1899. Od tedaj naprej ga srečamo do izbruha prve svetovne vojne še trikrat v "Slov. Pravitniku". Leta 1906 je kot prvi priredil izdajo zakona o družbah z omejeno zavezo z materialijami in kratkim komentarjem, saj je sodeloval pri pripravi samega zakona. Z vso silo pa se je lahko razmahnil po l. 1920, ko mu je znanstveno delo postalo življenjski poklic. Se danes služi študentom prava njegov učbenik "Menično pravo", pa tudi komentar k bivšemu meničnemu in čekovnemu zakonu. Znano je njegovo delo, ki ga je izdal skupaj s pokojnim profesorjem Krekom o civilno procesnih zakonih, v času od l. 1920 do svoje smrti pa je objavil skoro 60 razprav in člankov iz področja prometnega prava, pri čemer so ga predvsem zanimala vprašanja trgovinskih družb in gospodarskih združenj, menično in čekovno pravo ter pravo zaštite industrijske svojine, pa tudi transportno pravo. Najdemo ga kot stalnega sodelavca "Slovenskega Pravitnika". "Zbornika znanstvenih razprav" pravne fakultete arhiva za pravne fakultete v Beogradu in tudi inozemskih pravnih revij. Sodeluje še v mnogih drugih stekovnih časopisih, kjer razpravlja o vsakokratnih vprašanjih svoje stroke. Poleg razprav in člankov je napisal še okoli 50 ocen in poročil za domače in tuje strokovne časopise. Svojo poslednjo razpravo je pripravil "O naših novih zakonih o menici in čeku in njuno slovensko besedilo v Uradnem listu FLRJ", v kateri prikazuje prednosti našega novega meničnega in čekovnega prava in bistvene izpremembe glede na družbeno ekonomsko strukturo FLRJ.

Dolgoletno Škerljevo delo pri pripravljanju zakonskih osnutkov in v pravosodni upravi je zapustilo vidno sled v načinu njegovega znanstvenega dela. Imel je vedno prodoren pogled za naslednje pravnihih norm za praktično gospodarsko življenje. Na ta način je ubrano povezoval teorijo s prakso in se izogibal tušemu dogmatiziranj, ki bi bilo le samemu sebi namen. Razgledanost, tako v domači, kakor tudi v tuji zakonodaji mu je pripomogla, da je svoje študije, kjer se mu je le-zdelo potrebno, naslonil na široko primerjalno pravno osnovo.

Velik, ogromen del njegovega življenjskega dela pa ni zaznamovan v tisku, zapustilo je svoje sledove v živih ljudeh, v njegovih poklicnih tovariših in v naši akademski mladini. Njegova predavanja, zasnovana na velikih "praktičnih izkušnjah", niso bila suho strokovna, vedno so bila spremljana s konkretnimi primeri in z razumevanjem zgodovinskega razvoja in življenjskih prilik slovenskega ljudstva. Bil je pravi plemeniti duševni delavec, ki vzgaja s svojo v mnogoletnem delu in študiju pridobljeno dognanostjo in s toplim človeškim srcem.

Zaradi izrednih zaslug za našo pravno znanost, ga je tudi Akademija za znanost in umetnost, kakor da bi bil na vrhu svoje sile, pomagati s svojim izrednim znanjem mladi ljudski oblasti. Svoja predavanja je obogatil z ustvarjalno silo na-

Primorske vesti

Prvi korak k uresničenju enotnosti Tržaškega ozemlja

Ljubljana.—Vojaška uprava jugoslovanske armade v Kopru, ki upravlja del Svobodnega tržaškega ozemlja (STO-ja) do imenovanja guvernerja, je izdala ukaz o svobodnem prehajanju demarkacijske črte med jugoslovansko in britansko ameriško cono STO-ja. Demarkacijsko črto lahko prehajajo vsi civilni prebivalci tega področja, ki imajo osebno izkaznico. Ta ukaz predstavlja prvi korak k ustvarjanju pogojev za enotnost Tržaškega ozemlja, k normalizaciji prilik. Razen tega je vojaška uprava jugoslovanske armade navezala stike s predstavniki zavezniške vojske uprave, da bi bil dosežen sporazum o svobodni izmenjavi blaga med obema conama ter svobodni zaposlitve delavstva ene cone v drugi coni. V tej zvezi naj pripomnimo, da je britanska vlada odklonila predlog jugoslovanske vlade glede ustanovitve skupnega jugoslovansko anglo-ameriškega štaba za upravljanje Tržaškega ozemlja. Nedvomno tičijo vzroki za to odklonitev v prizadevanju, čim bolj zavleči možnosti ustvaritve enotnosti STO-ja in s tem sočasno omogočiti anglo-ameriškim četam, da ostanejo na tem področju kolikor mogoče dalje.

Delovanje Slovenskega narodnega gledališča za Tržaško ozemlje

Dobro je znana borba Slovenskega narodnega gledališča v Trstu za dvorano. Zaman so bili vsa prizadevanja za zagotovitev primerne dvorane, kjer bi Slovensko gledališče lahko uprizarjalo svoje predstave. Kljub številnim dvoranom v Trstu je ostala anglo-ameriška uprava v Trstu gluha za vse prošnje in pritožbe slovenskih kulturnih krogov. Slovenskemu gledališču v Trstu ni preostalo nič drugega, kakor da si je pričelo samo pomagati pri iskanju primernih prostorov. V novi sezoni so potrdili tržaški gledališki igralci uprizarjati l. Cankarjevega "Kralja na Betajnovi" najprej v Kopru, te dni pa v Domu pristaniških delavcev v Trstu. Predstava je žela lep uspeh. Normalizacija prilik na Svobodnem tržaškem ozemlju bo nedvomno mnogo prispevala k možnostim bolj zadovoljivih okoliščin, v katerih bi v tem primeru živel slovensko kulturno življenje.

V sedmih mesecih 1100 bomb

Zaradi aretacije nekaterih partizanov v Trzinu in zaradi stalnih izzivov ter bombnih napadov fašističnih elementov na področju Tržica je pokrajinski odbor Zveze primorskih partizanov za tržaško pokrajino sklenil, preučiti postopanje policijskih oblasti zaradi aretacije Marija Fantinije, ki je bil odlikovan s partizansko srebrno svetlinjo, Fentanota in drugih partizanov. Pokrajinski odbor zahteva takojšnjo izpustitev aretiranih partizanov in takojšnjo aretacijo dobro znanih neofašističnih izvalcev. Kakor so navedene borbe preganjale že anglo-ameriške zasedbene oblasti, tako se to preganjanje nadaljuje tudi sedaj s strani italijanskih policijskih organov. Značilno je, da je bilo v okraju Tržic v sedmih do osmih mesecih vrženih 1100 bomb. Zgodilo se je celo, da so fašistični izvalci hoteli zvaliti krivdo in odgovornost na napredne demokrate in komuniste zaradi umora 34-letnega Petra Dominuttija, člana bivše akcijske stranke in vodje prevzel odgovorno delo vodstva pravno terminološke komisije Akademije za izgradnjo slovenske pravne terminologije.

Naša ljudska oblast ceni življenjsko delo akademika Milana Škerlja. Vlada LRS je odredila njegov pogreb na državne stroške. Skromen, toda veličasten pogreb pa je bil živ dokaz globoke spoštovanja do tihga, toda velikega sina slovenskega naroda.

tolp, ki že ves čas izvajajo v Trzinu in okolici številna teroristična nasilja. Demokrate delovne množice upravičeno terjajo, da se povzročitelji neofašističnih napadnih akcij zaproter kaznujejo.

Za 120 milijonov novih davkov

Na zadnji seji tržaškega občinskega sveta so sklenili povišanje trošarinske užitnine za 25%. Poročevalec finančne komisije je poudarjal, da je znašal lani dohodek na trošarinah okoli 400 milijonov ter da bodo z novim poviškom zvišali ta dohodek za 100 ali 210 milijonov. Kot pretvezo za to povišanje je služil izgovor o zvišanju stroškov zaradi povišanja plače uslužbenecem. Razen tega nameravajo uvesti trošarino še na nekatere predmete, ki so bili doslej neobdavčeni.

645 obnovljenih poslopij

V letu 1947 so bile obnovitvene zadruge na Goriškem zelo delavne. V goriškem okraju je bilo skupno obnovljenih 348 stanovanjskih in 232 gospodarskih poslopij. Vseh članov obnovitvenih združenj je bilo v preteklem letu 2750. Vipavski rajon šteje 14 obnovitvenih združenj, goriški 7, rajon Gorica tudi sedem. Vrednost obnovitvenih del je 147.753.450 dinarjev. V goriškem rajonu bodo zgradili več delavnic, ki bodo delale izključno za obnovo.

Drobne novice

Prebivalci Podgore pri Gorici terjajo samostojno občino v obsegu, kakršen je bil pred priključitvijo h Gorici. V Gredazu pri Trstu je 1400 brezposelnih demonstriralo pred občinsko palačo. Brezposelni v Gredazu so sklenili, da pošljejo svojo delegacijo v Rim. V Gorici so ustanovili odbor, ki bo pobiral prostovoljne prispevke za pomoč brezposelnim. V Dobrovi pri Brdih so uprizarili Finžgarjevo dramo "Razvaline življenja", ki je žela popoln uspeh. K predstavi so prišli ljudje z vseh Brd. V Anahovem v Soški dolini so pričeli s temeljnimi deli za postavitve spomenika padlim talcem. Vse potrebne cemente je darovala anhovska cementarna. Gimnazija v Novi Gorici je dobila sedaj svoje nove prostore v veliki, lepi zgradbi, v kateri so stanovali nekoč sinovi fašističnih pilotov. V Šempetru-Gorici so pokopali ob veliki udeležbi ljudstva junaškega borca za našo svobodo Petra Nemca, ki so ga krvočno Nemci neusmiljeno trpinčili, dokler ga ni rešila stražna trpljenja odrešila krogla. Na željo staršev in borcev je bilo njegovo truplo pokopano v rodnem kraju.

(Poslano Sansu)

Botanični vrt v Pragi

Praški botanični vrt, ki je med najstarejšimi v Evropi, je bil obnovljen in reorganiziran tako, da ga danes lahko prištevamo med najmoderneje na svetu. Staro zidovje je bilo odstranjeno in zgrajeni so bili novi botanični paviljoni. Vlada je dala na razpolago kredit v višini 5 milijonov Kčs. Prenovljeni botanični vrt bo ostal še naprej pod skrbstvom češkega deželnega narodnega odbora.

NAZNAVILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St. N. W.
Washington 9, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.

In
Yugoslav Consulate General
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

